

Philologia
Grammaticae

Stobaeusis Joannis: Generalis doctrina
de modis significandi grammaticalibus.

Græcoris J. Hier. Victorum 1519.

XII. a. 69.

Gram. 901.

W. H. 80. 9.

Generalis doctrina
de modis significandi gram-
maticalibus. *oppositus est artes liberales
sunt septem.*

Compendiosa descriptio ac inuestigatio Modorum di-
stinctionum ac identitatum illis oppositarum *Simon de greg
3 mlin ma*
quibus uti solent Scotisantes.

IOANNES STOBNICEŃ ARTIVM MAGI-
ster, Ingenuo adolescenti Andreæ Vathionensi nato
generosi domini Benedicti Fodor ludicis comita-
tus Bichar. Salutem dicit. *scripsit magister
118*

Generalis doctrinam de modis significandi grammati-
calibus tanq̄ breuem introductionē in ea exercitia artis
grammaticæ; quæ pro consuetudine studij nostri Gracco
uicenis publice sunt congestam ad imprimendum dedi-
adiuncta compendiosa descriptione omnium modorū
distinctionū quibus Scotisantes uti solent; quam ne imprimeretur sine
capite cum alicui ex his auditoribus ad quorum vsum scripta est dedi-
candam esse volui. Tu mi Andrea primus ex illis menti incidisti, quam
rem postq̄ nostro Matheo de Zeecz artium baccalaurio erudito expo-
suissem, dignum te esse dixit cui potissimum id munus tribueretur, par-
tim propter eam de qua oriundus es Hungarorum gētem iam dudum
de me optime meritam, prim propter generis tui nobilitatem, partim
propter ingenij tui ac indolis elegantiam. Quapropter cum facile con-
firmasset id quod mihi primum in mentem venerat, feci nomen tuum
caput opusculi nostri, vt familia tua quæ apud Hungaros est clarissima
sit apud nos etiam non ignota volitans per oculos ac ora studiosorum
adolescentū, quod & tu augere poteris, si hanc quam accepimus & ha-
bemus de tua virtute existimationē tua opera ac diligentia crescere ma-
gis ac magis facias. Sciēs nihil magnum nihil præclarum mortales cō-
sequi posse sine labore ac diligentia. Diligentia enim tantam vim habet
tantam dignitatem, vt vna sit virtus, qua reliquæ omnes consideran-
tur & augentur. Nam nulla est tanta virtus, quæ si vacauerit diligentia
nō fiat continuo deterior: vt re itaq; vt coepisti in bonis artibus diligentia
VALE.

BIBLIOTECA VSTI

Lim. Q. 4233

UNIVERSITATIS VIENNENSIS

Lect magis pbem horū sententiā: q artē grāmāticę hōē
 est recte loquēdi sciētiā addiscūt sepe relegēdo libros
 poetarū, oratorū, historiorū, ac aliorū q non minus la-
 tine q̄ copiose aliqd scriptauerūt: p̄cognitis his quę de
 cognitione p̄tium orationis ac ipsarum accidentiū. Do-
 natuſ cōpendiose scripsit, quā illorū q̄ ex cōsideratione
 modorū significandi grāmāticos se p̄itos esse putant. Illi em̄ copiā la-
 tini sermōis cōsequi poterint, hīj vero neq̄. Non tamen omnino con-
 temnēdā esse cōsiderationē modorū significandi censeo quippe q̄ ple-
 raq̄ ad cognitionē partium oratiōis earūq̄ accidentium pertinēt. ex
 cōsideratiōe modorū significandi facilius sciri possunt. Accidit ad rem
 q̄ magni doctores q̄dam etiā in sacra scriptura p̄ modos significandi
 grammaticales declarauere quo fit vt si alicui vident minus vtilis esse
 modi significandi ad latine loquendum saltem, p̄pter ea ipsa quę dixi
 nō totaliter sunt cōtemnēdi vel negligēdi. Ideo de illis pauca gene-
 ralia eadēq̄ plus necessaria dicere institui. **¶** Primo itaq̄ considerandū
 Sicut modus intelligēdi hāc vel illam rem sumit a mō essēdi illius rei
 dicitur em̄ scđo mō. methaphisice sicut res habet ad esse sic & ad in-
 telligit: ita modi significandi sumunt a modis intelligēdi, sicut em̄ aliqd
 intelligitur sic & p̄ vocem significat. Ideo dixit Aristote. primo Periar.
 Ea q̄ sunt in voce: sunt notē id est signa earū passionū quę sunt in anima:
 id est conceptuū seu actuum intelligēdi: Ex q̄ sequit̄ q̄ modi significā-
 di sumuntur immediate a modis intelligēdi: mediate vero a modis es-
 sēdi. **¶** Vnde modus essēdi est aliud q̄ p̄prietas rei ad extra sub qua
 f. res ē. Eadē vō p̄prietas in quātū illa res sub ea intelligit̄, dicitur mo-
 dus intelligēdi illā rem. sed scđm q̄ res sub eadē p̄prietate per vocem
 significat̄: illa ip̄a p̄prietas dicitur modus significandi. Verbi gratia.
 Cōmunicabilitas pluribus q̄ est in natura humana a p̄rei dicit̄ modus
 essēdi hominis. sub q̄ p̄prietate si intelligatur hō, illa cōmunicabili-
 tas dicit̄ modus intelligēdi hominis. In quātū vō res illa q̄ est homo
 significatur p̄ hoc nomen appellatiuū hō sub illa p̄prietate quę est cō-
 municabilitas. iā cōmunicabilitas erit modus significandi. i. modus quo
 res signat p̄ vocē. Ex q̄ sequitur q̄ eadē p̄prietas q̄ est modus essēdi rei
 dicit̄ etiam modus intelligēdi & modus significandi: licet diuersis res-
 pectibus. Nam p̄ cōparationē ad rē in qua est dicit̄ modus essēdi. p̄ cō-
 parationē ad intellectu intelligēte rem sub illa p̄prietate dicit̄ modus
 intelligēdi. Sed p̄ respectū ad vocē significandē rem sub illa p̄prietate
 dicitur modus significandi. Et hoc intelligi volo de mō intelligēdi &
 significandi passiuo, hoc est de p̄prietate q̄ cōintelligit̄ & cōsignificat̄
 rei, cum enī intelligo aut p̄ vocē significo hominē vt est cōmunicabilis
 simul cōintelligit̄ & cōsignificat̄ cōmunicabilitas q̄ est modus homi-
 nis. **¶** Pro quo intelligēdū notandum est secundo. Quod cū hęc genū
 dia intelligēdi & significandi quandoq̄ significant actionem & quan-
 doq̄ passionem. Ideo duplex est modus intelligēdi, similiter duplex

*de or andy
 unde modus
 si modo
 dicitur
 quod
 est in
 natura
 humana
 a p̄rei
 dicitur
 modus
 essēdi
 hominis
 sub q̄
 p̄prietate
 si
 intelligatur
 hō
 illa
 cōmunicabilis
 dicitur
 modus
 intelligēdi
 hominis*

*quod cū hęc genū
 dia intelligēdi &
 significandi
 quandoq̄
 significant
 actionem &
 quandoq̄
 passionem
 Ideo duplex
 est modus
 intelligēdi
 similiter duplex*

*de or andy
 unde modus
 si modo
 dicitur
 quod
 est in
 natura
 humana
 a p̄rei
 dicitur
 modus
 essēdi
 hominis
 sub q̄
 p̄prietate
 si
 intelligatur
 hō
 illa
 cōmunicabilis
 dicitur
 modus
 intelligēdi
 hominis*

*quod cū hęc genū
 dia intelligēdi &
 significandi
 quandoq̄
 significant
 actionem &
 quandoq̄
 passionem
 Ideo duplex
 est modus
 intelligēdi
 similiter duplex*

Deo verbo
et quod se parat ut distinguitur ratione analogice

di cū sint q̄dam pprietates vocis significantis, sunt in se q̄dem accidentia
 Sed ideo dicuntur essentielles q̄a sunt de essentia partū oratiōis quas esse
 tialiter & intrinsece cōstituūt. sicut dicimus colorē qui in se est accidens
 esse p̄dicatū essentialiter albi nigri & aliarum specierū in quibus essentialiter
 includitur. Vterius modi significanti essentielles partū orationis
 diuiduntur in materiales & formales, vel in generales & speciales, sicut
 enim in rebus id in quo plura conueniunt dicitur materiale vel potenti
 ale: & in quo differunt formale vel actuale, ita in grammatica ille mo
 dus significanti essentialis in q̄ plures ptes oratiōis cōueniūt dicitur ma
 terialis seu generalis, in quo v̄o differūt dicitur formalis vel specialis. Ex
 emplī gratia cū dico q̄ significare p̄ modū entis & determinate apphe
 sionis est modus significanti essentialis & specificus nominis, p̄ quē scilicet
 nomen distinguitur essentialiter ab alijs partibus orationis, & q̄ locat
 vnamquāq̄ dictionē nominalē sub certa specie p̄tis orationis, s. sub no
 mine, ibi exprimitur modus significanti generalis nominis & specificus
 seu formalis, nam significare p̄ modū entis est modus significanti gene
 ralis in quo conuenit cū p̄nomine: sed significare p̄ modū determinate
 apphensionis est modus significanti formalis seu specialis soli nomini
 cōueniens, p̄ quem etiam a p̄nomine distinguitur quod significat p̄ mo
 dum entis & determinate apphensionis, vel vt alij dicunt modus signi
 ficandi essentialis nominis est significare substantiā cum q̄litate, p̄no
 minis vero est significare substantiā sine q̄litate: & hoc idem valet: nam
 significare substantiā est significare p̄ modum entis, vel p̄ modū habitus
 & quietis, hoc est p̄ modum cuiusdam p̄manētis, q̄ opponit fluxui: si
 militer significare cū q̄litate idem est q̄ significare p̄ modū determinate
 apphensionis, in omni em̄ nomine sunt duo, s. natura generalis cui nomē
 imponitur & ab illa sumitur modus substantię, & natura specialis a qua
 nomen imponit, & ab illa sumitur modus q̄litate seu modus determi
 nate apphensionis. Similiter cū dico modus significanti verbi essentialis
 est significare p̄ modū fluxus & fieri distantis a substantiā exprimo mo
 dum significanti ḡnalem verbi: cum dico significare p̄ modum fluxus
 & fieri: hoc em̄ est commune verbo & participio. Sed significare p̄ mo
 dum fluxus distans a substantiā est modus significanti verbi per quem
 differt a participio, nam participium significat p̄ modum fluxus & fie
 ri indistans a substantiā. Modus autem significanti accidentalis qui est
 q̄dam proprietates partū orationis consequens cōpletum esse earun
 dem diuiditur in absolutum & respectiuū. Modi significanti respectiui
 sunt illi quibus variatis variatur congruitas orationis, vt sunt genus
 casus, numerus & persona. Hęc enim accidentia sunt principia vniōis
 partium orationis ad inuicē vniuntur em̄ partes oratiōis, & se inuicem
 in oratione respiciunt sub conformitate horum accidentium, quā pro
 pter hoc ipsa dicuntur respectiua vt patet de constructione adiectiu
 cum substantiuo similiter suppositi cum verbo: & sic de alijs, vt regulę
 & p̄cepta grammaticę clare ostendunt per contrarium intelligendum

*Color habet dupl
 rem essentiam
 habet ad se
 dicitur ad se
 dicitur ad se
 dicitur ad se
 dicitur ad se*

*Habitudo huiusmodi
 est in se
 est in se
 est in se*

*Verbi significatio
 est in se
 est in se
 est in se*

*Verbi significatio
 est in se
 est in se
 est in se*

*Deo verbo
 et quod se parat
 ut distinguitur
 ratione analogice*

est, de modis significandi absolutis, vt sunt qualitas, comparatio, & alia accidentia que non sunt principia constructionis partium orationis illis enim variatis manet congruitas orationis, hæc omnia de modis significandi dicit a patent in signa sequenti.

Essendi est pprietas rei ad extra
Intel ligendi. Actiuus ē pprietas sub q̄ intellectus intelligit rem

Modus. Passiuus ē pprietas in re sub qua res intelligit

Significandi est duplex. Actiuus est pprietas vocis significatis hoc vñ illo mō & ille in ptib⁹ orationis est duplex.

plex. Passiuus est pprietas rei per vocē illam rem significantem significata.

Essentialis est ille per quē vnāq̄q̄ ps orōnis essentiali & specificē constituitur.

Accidentalē ē q̄ dā pprietas cōsequēs completū ēē ptū orationis.

Generalis seu materia lis qui in pluribus partibus orationis reperitur vt significare per modum entis in nomine & pronomine.

Special seu formalis q̄ vnāq̄q̄ pre est ali⁹ & aliud vt significare p modū entis & determinare apprehensionis in nomine

Absolutus ē q̄ variatio nō variat congruitas orōnis vt gns cada sus nūerus & persona
Respectiuus q̄ variatio variat congruitas orationis vt qualitas comparatio genus & ceteris.

¶ Ultimo considerandū est q̄ licet omnis modus significandi accidentalis partū orationis sit accidens earundem: non omne tamen accidens partium orationis dicitur modus significandi accidentalis. vt patet de declinatione, cōiugatione & alijs accidentibus que sumuntur præcise a voce: nam quilibet modus significandi siue sit substantialis siue accidentalis originaliter sumitur a proprietate rei seu a mō essendi: vt dictū est prius. Ideo accidentia que non sumuntur a proprietate rei sed a voce tantum: non dicuntur modi significandi accidentales. Declaratio autē amplior modorum significandi essentialium & accidentalium & a quibus proprietatibus sumuntur, inquiratur apud Modistas, qui hæc exactius per singulas partes orationis exquirūt, nos enim hic solum quedam generalia proposuimus: que videbantur magis necessaria ad intelligenda altiora.

Distinctiōes quib⁹ vtuntur Sco

*Sicut dicitur in
Tota et in parte
est congruitas
in oratione
si dicitur in parte
respondeo orationem
per se in parte
est in*

*est aduersus
quod orationem
per se est
gloriam*

Conceptus est obiectum quod actum intelligendi terminat. Et dicitur
tam de intencionalibus q̄ realibus.

C **DISTINCTIO** Realis seu suppositorum fit inter rem & rem non
solum aliquid rei. Et cognoscitur tribus modis. Primo quando vnum
est generans & alterum generatum vel originans & originatum. Secun-
do quando vnum potest generari vel corrumpi alio non generato vel
non corrupto; Tercio quando alterum potest separari ab altero & sepa-
ratim conseruari.

C **DISTINCTIO** Essentialis seu naturarum est inter duas res quarum
vna potest existere sine alia. & cognoscitur tribus modis. Primo per rea-
lem existentiam vnus sine altero. Secundo per dependentiam essentialem.
& ideo omnis effectus distinguitur essentialiter a sua causa, quia est ipsa
posterior essentialiter. Tercio per distinctionem genericam & specificam.
Vnde distinctio essentialis nunq̄ separatur a distinctione reali, nec eor-
tra in creaturis. Cuius causa est quia distinctio realis proprie est distinctio
suppositorum. Essentialis vero est distinctio naturarum, & quia in crea-
turis quot sunt supposita tot nature. ideo in creaturis ad distinctionem
realem sequitur distinctio essentialis sicut & eor̄tra. In diuinis autē sunt
tria supposita habentia vnā naturam seu essentiam in numero, ideo
solum ibi inuenitur distinctio realis sine essentiali.

C **DISTINCTIO** Se totis subiectiue fit dupliciter. Vno modo inter il-
la que in nulla realitate, hoc est in nulla quidditate predicamentali conue-
niunt quiditatie, & ideo decem predicamenta inter se & a deo differunt
se totis subiectiue, & hæc dicuntur primo diuersa in realitate. Alio mo-
do fit inter illa que non conueniunt subiecto, vt anima quando est sepa-
rata a corpore. Et hæc proprie dicuntur distincta subiecto.

C **DISTINCTIO** Se totis obiectiue fit inter illa que in nullo conce-
ptu reali quidditatie conueniunt, vt ens & eius passionis similiter diffe-
rentie vltimæ & ceteris. & sunt primo diuersa non solum in realitate, sed etiam
in conceptu reali.

C Et quia identitas & distinctio sunt opposita & quot modis dicitur
vnum oppositorum tot modis & reliquū. Ideo tot sunt modi identi-
tatum quot dicti sunt distinctionum & descriptiones illarum identita-
tatum opposito modo ad distinctiones sunt ponende. Vnde.

C Identitas rationis fit quando vnum eodem modo concipitur si-
ue sub eadem intentione secunda.

C Identitas ex natura rei est quando a parte rei nulla omnino est di-
stinctio vt sunt illa de quibus non possunt verificari duo cōtradictoria
quorum alterum esset reale.

C Identitas modalis est cōuenientia in vno modo intrinseco, vt pa-
ter de dualibus existentis.

C Identitas formalis est quando illud quod est idē includit illud cui
est idem quidditatie seu in primo modo dicendi per se, vt homo est idē
animali & rationali vtrumq̄ enim est de essentia hominis.

Identitas realis est inter illa quorum vnum impossibile est esse sine alio, vñ neq; est originans & aliud originatū, neq; sunt relationes diuersę originationis, secundum & tertium additur propter personas diuinas & relationes earū notionales, vt sunt paternitas, filiatio & processio seu spiratio passiuā. Ex qbus vnū non pōt esse sine alio tñ differūt realiter.

Identitas essentialis est inter illa quorum alterum implicat contradictionem esse sine altero.

Identitas subiectiua intelligitur dupliciter. Vno modo vt est inter illa quę conueniunt in aliqua realitate potenciali contrahibili per differentias oppositas. hoc est quę conueniunt in aliquo genere prædicamentali. Alio modo inter illa quę simul existunt in eodem singulari.

Identitas obiectiua est inter illa quę conueniunt quidditatiue in aliquo conceptu reali vt patet de decem prædicamentis, quę & inter se & cum deo conueniunt quidditatiue in conceptu entis.

Reliqua quę tractari solent circa modos distinctionum & identitatum eis oppositarum in aliud tempus declaranda relinquo. Nūc em̄ tantum quandam prægustationem doctrinę Scoti vobis adulescentes ingenui offerre volui, oblaturus tãdem & maiora, si hæc vobis grata esse cognouero, auctore deo optimo maximo. Cuius nomen sit benedictum in sæcula sæculorum.

A M E N.

Finis modorum significandi Magistri Ioannis Stobnicę
sis. Graccouię per Hieronymum Vietorem anno do-
mini Milleesimo quingentesimo decimonono in
p r e s e n t i u m.

BIBLIOTECA DEBY

JAGELLONICA

